

ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ СМАЙЛИКІВ ЯК ЗНАКОВИХ ОДИНИЦЬ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

Сучасне спілкування все частіше здійснюється в он-лайн режимі різних соціальних мереж Інтернету. Внаслідок цього виник комп'ютерний сленг – своєрідна «мова», якою спілкуються користувачі цієї мережі. Його основу становить лексика, що в мовній системі не може кваліфікуватися як загальноживана та граматично коректна. Однак молодь дуже часто використовує її під час спілкування в електронних комунікаціях.

Окрім цих лінгвістичних одиниць, невід'ємним атрибутом віртуального спілкування є смайлик – знак нової ери. Він функціонує у двох типових іпостасях: 1) власне електронний смайлик – ☺; 2) текстовий смайлик :-). При цьому «Смайл», «смайлик» (від англ. “smiley” – посмішка), також емоційка, емотікон (англ. emoticon), емограма, – ідеограма з використанням схематичного зображення людського обличчя, що використовується для передачі емоцій.

Творцем смайлика був художник Харві Болл (Harve Ball). Він придумав його в грудні 1963 року за 10 хвилин. Смайлик був зроблений у вигляді значка й мав великий успіх. Однак всесвітнє визнання смайлик здобув саме завдяки Інтернету, який на даний момент залишається основною формою його функціонування.

Перший комп'ютерний смайлик виник 19 вересня 1982 року: Скотт Фалман, професор психології університету у Піттсбурзі, запропонував інтернет-користувачам під час спілкування в мережі використовувати послідовність символів :-)) як маркер для жартівливих повідомлень та коментарів, які не варто сприймати серйозно. Свій вибір учений пояснив тим, що цей значок схожий на усміхнене обличчя.

Простежується відмінність у сферах функціонування двох типів смайлика: власне електронні смайлики найчастіше використовуються в соціальних мережах, на білбордах та листівках, а текстові смайлики – в писемних текстах (листи, записки тощо). Можлива одночасна експансія цього знака на електронні й неелектронні контексти.

Причини використання смайликів в еру інтернет-спілкування можуть бути такі: відсутність у письмовій комунікації каналу для невербального спілкування та адекватних лінгвальних засобів для кодування емоцій; потреба в швидкісній передачі інформації; граничний ліміт об'єму повідомлення. Зазвичай смайлики вживаються після речень або знаків пунктуації, щоб привернути увагу адресата до найважливіших фрагментів тексту, передати емоційний фон спілкування.

Вживаючи смайли в спілкуванні, користувачі Інтернет-мережі можуть: 1) показати своє ставлення до співрозмовника та до спілкування загалом. Скажімо, фраза *Ну ти і дурень!* трактується як пряма оцінка інтелектуальних здібностей отримувача, а от *Ну, ти і дурень! :)))* – з кількома дужками в правий бік – жарт чи дружнє визнання факту, але аж ніяк не образа; 2) задати позитивний чи негативний тон розмові, створити для неї певний емоційний фон. Наприклад: *Я залишаюсь у місті на вихідні)))* – смайлики свідчать про піднесений настрій людини; і навпаки: *Я залишаюсь у місті на вихідні(((* – людина не задоволена такою ситуацією; 3) виразити або приховати свій емоційний стан. Наприклад: *Ти знайшла телефон? – Ні!)))* – *Ти в порядку? – Так!)) Все добре)))*; 4) заповнити словесні лакуни. Наприклад: *Дякую за пораду!)))* –)))

Зі смайликом пов'язані й негативні тенденції: 1) нещирість комунікації; 2) немотивоване використання смайликів, що обтяжує комунікацію; 3) заміна смайликами загальноживаних слів, що ускладнює розуміння висловлення тими комунікантами, які не користуються смайликами.

Функціонування смайлика узгоджується з тенденцією до його вдосконалення. Так, спочатку був лише один первинний смайлик :-). Графема мотивувалась таким чином: зображення нагадує собою обличчя людини, яке виражає радість, піднесений стан. Якщо ж голову обернути, то отримаємо таке кодування: двокрапка – очі, дефіс – ніс, дужка – усмішка

(рот). Отож, кодуючи певну емоцію, смайлик графічно нагадує (відтворює) мімічний рух обличчя людини.

Первинний смайлик з часом породив похідні. Причиною їх виникнення, з одного боку, стала тенденція до спрощення: при швидкому наборі опускається один із елементів. При цьому міняється лише форма знака, а значення залишається незмінним. З іншого боку, виникла потреба передавати нові відтінки емоційних станів людини, видозмінюючи тим самим типові складові смайлика на зразок :-# , :o) , :=) . Відповідно, з одного боку, виокремились варіанти вторинних смайликів, з іншого, – їх модифікації (видозміни).

Варіант – це смайлик із опущеним компонентом. Так, наприклад, смайлик :-) використовується для вираження жарту або сарказму. Його варіанти з тим же значенням: а) спрощення без носа :) ; б) спрощення без очей і носа) .

Модифікація стосується: а) зміни рота; б) зміни носа; в) зміни очей; г) абсолютної зміни компонентів. При цьому особливістю модифікації є збереження основної структури (компонентного складу). Зокрема, простежуються модифікації:

а) зі зміненим ротом:

:-* з'їв щось кисле	:-@ кричить.
:-Q курить	:-P вколоти язик.
:-X запечатані губи	:-C зовсім погано
:-/ скептично	:-9 облизуватися
:-' спльовувати	:-\$ рот закритий на замок
:-1 нормально	:-! Нормально
:-e розчарований	:-i напівпосмішка
:-v голова, що говорить	:-b ??? показує язик

б) зі зміненим носом:

:-*) п'яний	:-^) ніс зламаний
:-<) ніс зсунувся з обличчя	:-=) два носи
:-o) клоун	:-u) кумедний ніс (лівий)

в) зі зміненими очима:

%-) Уставившись в екран 15 годин підряд
 -.) Одноокий
 -;) Підморгує одноокий

г) повна зміна смайлика:

-I спить	^o хропе
-O позіхаси	8- невідомість
:-'(плаче	3:] ображатися

Модифікації смайликів не регламентовані й утворюють відкриту систему. Їх кількість постійно збільшується. Я теж можу створити смайлик. Наприклад: :-~) усмішка з фігурною формою носа або :-° пускає бульбашку. Проте не всім буде зрозумілий мій знак. Вживаючи його, я покажу свою особливу манеру спілкування, але отримувач може не сприйняти зміст мого повідомлення, що утруднить взаєморозуміння.

Таким чином, динамічність комунікації спричиняє виникненню вторинних смайликів, які функціонують як варіанти та модифікації первинного. При цьому варіанти видаються більш конвенціональними. Що стосується модифікацій, то вони в основному виступають саморепрезентацією комунікантів, чим подекуди ускладнюють взаєморозуміння між ними.

Видозміни стосуються й власне електронного смайлика. Але сучасні комп'ютерні технології пов'язали його з текстовим смайликом у плані виокремлення корелятивних пар. Відповідно набір певного текстового смайлика на виході тексту актуалізує парний йому власне електронний смайлик. Тому дослідження таких знаків повинно проводитись у площині виділення основних смайликових кореляцій.

Актуалізація смайликів у вербальному контексті дає підстави для їх аналізу з позицій лінгвосеміотики – науки, що вивчає знаковий характер мовних одиниць. Водночас побутування смайликів в оточенні мовних знаків дає сприяє розгляду знака нової ери в контексті лінгвістичної прагматики – дисципліни, що вивчає функціонування мовних знаків у мовленні та вживання мови мовцями в комунікативних ситуаціях з урахуванням тісної взаємодії комунікантів.

Горба Г.

Науковий керівник – доц. Штонь О. П.

ФОРМУВАННЯ СТИЛІСТИЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК В УЧНІВ 5 КЛАСУ

Одним із завдань навчання української мови є піднесення мовної культури учнів. Цей аспект роботи полягає в додержанні мовних норм, логічності та змістовності мовлення. Особливістю сучасного етапу вивчення української мови є прагнення перейти від навчання в “граматичному дусі” до навчання в “риторичному дусі”. Це пов’язане з орієнтацією шкільного курсу на формування творчої, національно свідомої, всебічно розвиненої, духовно багатой особистості. У мовній програмі важливу роль відіграє свідоме засвоєння значної кількості лінгвістичних знань. Серед них чільне місце посідає вивчення стилістики, оскільки під час опрацювання цього розділу створюються сприятливі умови для осмислення мовних зв’язків на всіх рівнях мови.

Методика вивчення цього розділу мови представлена в працях П. Кордун, В. Мельничайка, М. Пентиліук [2, 3, 4, 5, 6].

Мовлення школярів часто засмічується діалектизмами, жаргонізмами росіянізмами тощо, однак навіть без цих недоліків грамотно побудоване мовлення не буде правильним, якщо воно невиразне, позбавлене стилістичного забарвлення. А оскільки ґрунтовне вивчення стилістики починається із 5 класу, тема нашої розвідки є **актуальною**.

Метою статті є з’ясування специфіки формування стилістичних умінь і навичок в учнів 5 класу.

У роботі над матеріалом зі стилістики вчитель повинен орієнтуватися на формування найважливіших стилістичних умінь і навичок, система яких уже визначилася в методичній літературі. Серед них виділяються такі основні стилістичні вміння й навички:

- розпізнавати й оцінювати стилістичне значення мовленнєвих засобів і співвідносити їх із сферою використання;
- добирати лексичні синоніми, визначати значеннєві та емоційні відтінки і співвідносити їх з метою мовлення; робити стилістичний аналіз даного тексту; будувати текст у відповідному стилі мовлення визначати зміст висловлення, добирати потрібні мовні засоби);
- удосконалювати стиль написаного (знаходити й виправляти стилістичні невірності як у змісті, так і в мовному оформленні тексту) [7].

Які ж дидактичні методи будуть найбільш ефективними під час формування означених стилістичних умінь і навичок?

На аспектих уроках, вважаємо найдоцільнішим застосування методу вправ та спостереження над мовою. Усний виклад вчителем матеріалу не принесе бажаного результату з огляду на психолого-фізіологічні особливості учнів. У 5 класі їм по 9-11 років. На цей період відбувається адаптація до середньої школи, діти можуть бути перевтомленими, розсіяними, оскільки ще не призвичаєні до такого навантаження. Проте у такому віці є низка позитивних моментів:

- оскільки школярі відкриті до спілкування, довірливі та визнають авторитет вчителя;
- саме тому для пояснення найкраще підходять бесіди різних типів: евристична, аналітична; риторичні запитання, запитання синтетичного характеру, таким чином ми не тільки пояснимо матеріал, а одразу побачимо рівень засвоєння знань учнями.

Варто розпочати урок з бесіди та з’ясувати, що вони вже знають. Наприклад:

1. На вашу думку, що таке стиль мовлення?
2. Які стилі мовлення ви вже знаєте? Де вони застосовуються? Обґрунтуйте.
3. Які особливості художнього та розмовного стилів?